

Caspar David Friedrich: Ishavet, 1823-24. Se side 13.

KUNST

omkring TROLDEN

NR. 2 · 15. årgang
Oktober 2006

Den ideelle amerikaner

*Beretningen om Ribe-journalisten
og fotografen Jacob A. Riis*

Ved Poul-Erik Hansen

Den første store bog om den dansk-amerikanske journalist, sociale reformist og dokumentarfotograf Jacob A. Riis udkom i efteråret 2005, hvor forfatteren, Tom Buk-Swienty, blandt andet kunne høres på bogmessen i Forum i København i et blændende og spændende interview.

I dag bor Tom Buk-Swienty i Ribe, hvorfra Jacob A. Riis stammede.

Fortsættes næste side

Indhold

6 Esbjerg-evangeliet
Af Erik Hagens

9 Nikolaus Wehding
Af Poul-Erik Hansen

13 Landskabets tragedie
Af Per Nyholm

18 Caspar David Friedrich

19 Årets julekalender
Af Teresa Nielsen

21 Wivex i Vejen

22 Generalforsamling

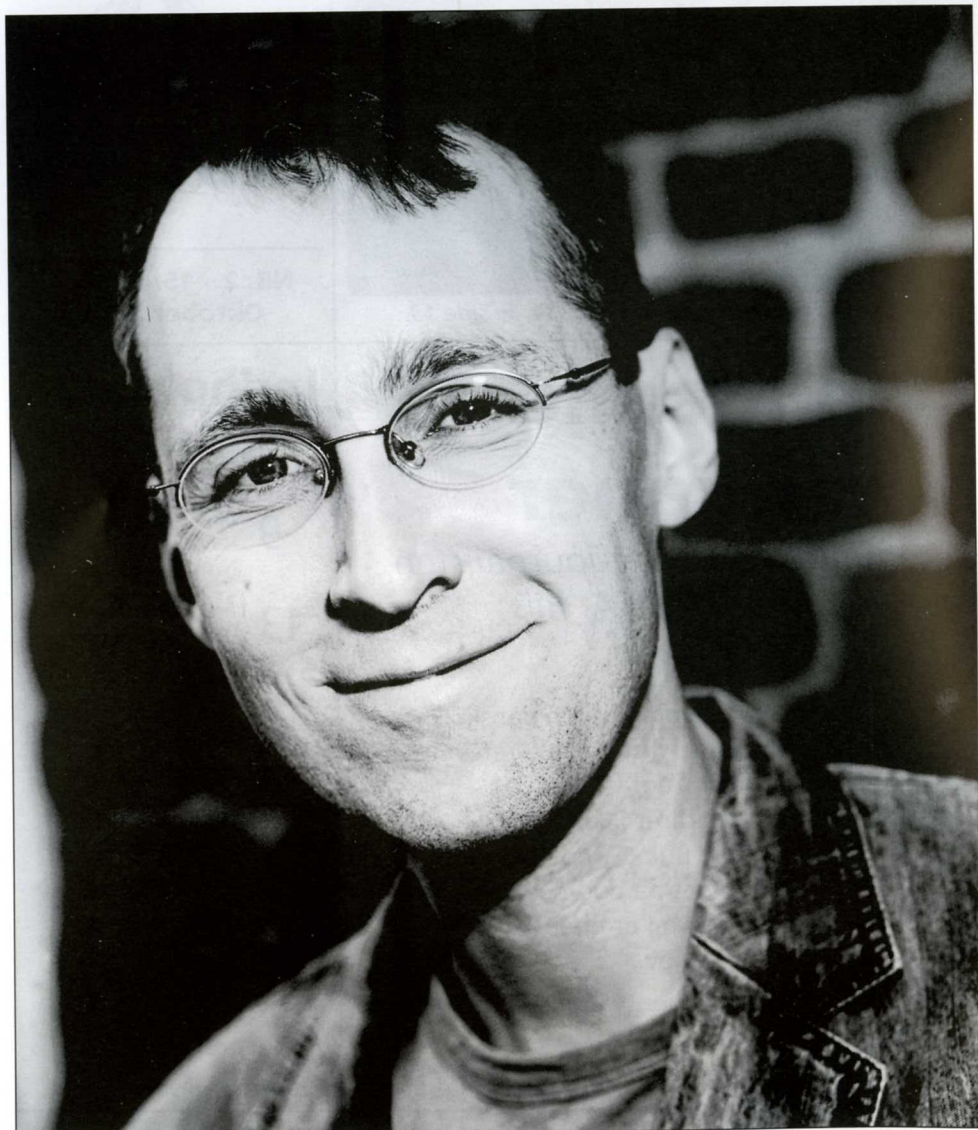
23 Tid og Sted

Bogen om Riis blev ved udgivelsen præsenteret på Ribe Kunstmuseum.

Jacob A. Riis blev født i 1849 og døde i sit hjem i Barre, Massachusetts i USA i 1914.

I de 65 år han fik lov at leve, prøvede han både at møde den yderste fattigdom i New York og at være anerkendt og ven med den amerikanske præsident Theodor W. Roosevelt.

Jacob A. Riis hører til historiens mest kendte dansk-amerikanere.

Tom Buk-Swienty. (Foto: Morten Holten).

Tom Buk-Swienty fandt i Riis en person, der rejste til Amerika på grund af en umulig kærlighed til Elisabeth, der foretrak en løjtnant fra krigen i 1864.

Riis havde kun 40 dollars med. Men skuffelsen over Elisabeths valg var stor, eftersom han siden drengeårene havde været så betaget af hende, at han pådrog sig flere ulykker med øksen, når hun kom nær, mens han huggede brænde. Han glemte, hvad han var i gang med!

I 1870 kom Jacob A. Riis til New York med sin bagage af traumer og en uindfriet kærlighed, der faktisk var med til at holde ham i live i en flerårig periode.

Han måtte opholde sig på landeveje, i polititherberger og i husvildebaraker – og han blev udsat for vold, sult og ydmygelser.

Men senere gik det fremad. Han blev sælger og journalistisk reporter af politistof, han skrev slumskildringer, besøgte lighuse og skildrede gravrøverier, mord og druk.

Udviklingen vendte til det bedre for Riis.

Han blev ven med Theodore Roosevelt, og til sidst får han også sin Elisabeth!

De blev gift i Ribe men flytter til USA.

Hvorfra kommer så titlen på bogen og det kommende foredrag på Vejen Kunstmuseum?

Den kommer såmænd fra selveste Theodore Roosevelt, der skrev, at Riis var den mest fremragende mand, han nogensinde havde kendt.

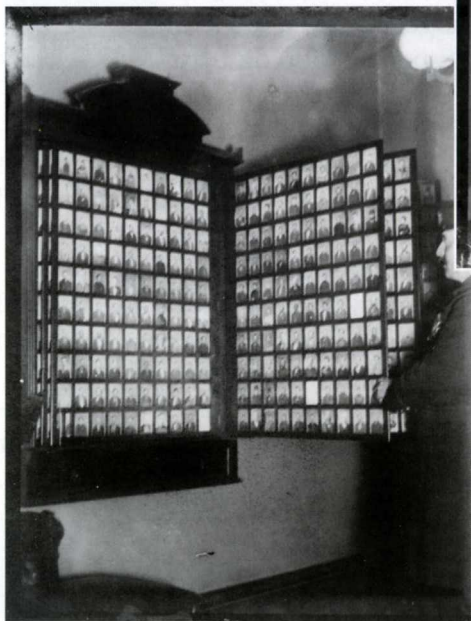
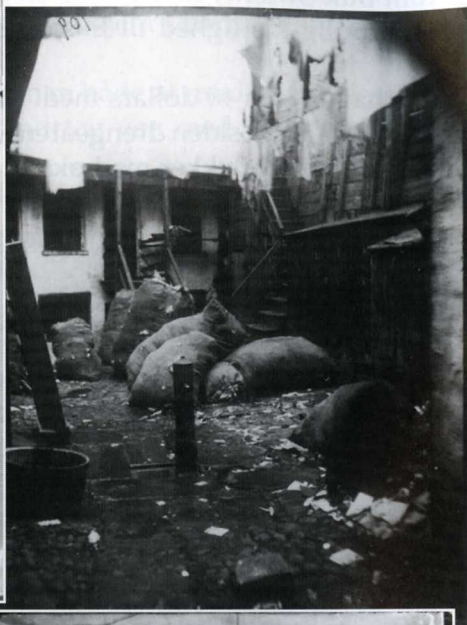
"I de sidste to år har du været min vigtigste støtte og trøst", sagde Roosevelt.

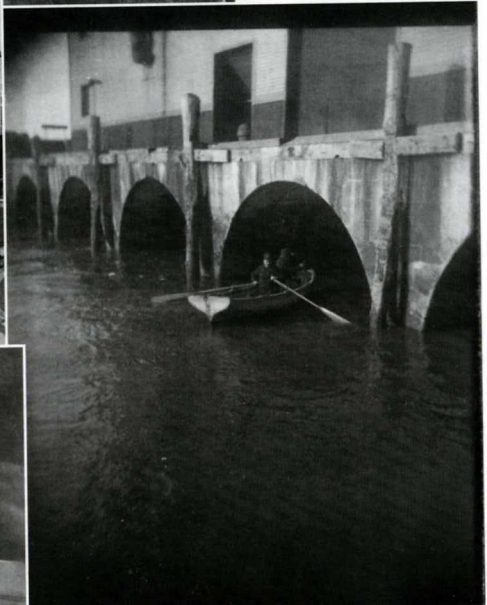
I sine år som USA's præsident fra 1901 til 1909 fremhævede Theodor Roosevelt gang på gang offentligt Riis som et forbillede for nationen og kaldte ham "den ideelle amerikaner", fordi hans sociale kamp havde været med til at skabe et bedre og mere retfærdigt Amerika.

I dag underviser Tom Buk-Swienty på Syddansk Universitet.

Der er i 2007 arrangeret en rejse til New York, hvor Tom Buk-Swienty vil give deltagerne mulighed for at følge i Riis' fodspor til den virkelighed, han mødte og til Sagamore Hill, hvor præsident Roosevelt boede.

Buk-Swienty er journalist, cand.mag i historie og amerikanske samfundsstudier fra Københavns Universitet og University of California. Han har i ti år været udstationeret i New York som USA-korrespondent for Weekendavisen. Han har desuden bidraget med stof til Den store Danske Encyclopædi.

Esbjerg-evangeliet

En fortolkning af Erik Hagens

CVU Vest er en videregående uddannelsesinstitution i Esbjerg, der til stadighed udvider de bygningsmæssige faciliteter. Mest iøjnefaldende er det nye auditorium i Esbjerg med glasfacader, der forbinder det nye med den oprindelige seminariebygning.

Den runde væg i foyeren til det store auditorium er udsmykket af maleren Erik Hagens.

Kunstneren bruger bibelhistorien som påskud til at male det nutidige danske samfund og den by, Esbjerg, der lægger væg og rum til værket.

Så når man står ved begyndelsen, kan man ikke se slutningen, men udgangspunktet er Paradisets Have. Midt i billedet bliver Jesus født, og det ender med et påskemåltid 40 meter længere henne.

Erik Hagens' maleri på det højteknologiske auditoriums væg deler egenskab med historien og med hvert enkelt menneskes liv:

Det er umuligt at overskue det hele på en gang.

Uanset hvor man stiller sig i rummet, er der noget, der gemmer sig bag en runding, man ikke kan se. Det gamle Testamente er en broget samling af urfortællinger om, hvad der altid har rørt sig mellem mennesker: Nysgerighed, forvirring, kærlighed, jalousi, forventning eller tro, hengivenhed eller begær.

Erik Hagens bibelfortælling begynder i Paradis. Det er en moderniseret bibelhistorie – og den kunne lige så godt tage sin begyndelse i enhver barndom og være historien om et livsforløb i vor tid.

I Paradisets Have eller barndommens land, hvor man lever i nuet, er scenografien vildtvoksende frodighed, natur, bier og blomster. Men modsætning på modsætning følger, og vi møder Kain på traktoren efter brodermordet på Abel. Nu skal han i gang med at opdyrke den kaotiske natur, som forvandles til frodig, dansk hvedemark. Jakobsstigen, der tidligere var en fast forbindelse mellem himmel og jord, er brudt sammen og itu.

Babelstårnets bygning er tilskyndet af trangen til at have tjek på alt mellem himmel og jord, ligesom det periodiske system indbefatter alle grundstoffer. Men her er der bragt sproglig forvirring i systemet.

Kunstnerne Lars Ravn og Erik Hagens ved Esbjerg-evangeliet.

Jomfru Maria er enlig mor, der får besøg af en Gabriel i sin etværelses lejlighed, som er set ovenfra, og hvor det roder, som kun en ung kvinde kan rode, og hvor der er bruseniche, TV og PC og på væggen en plakate med Will. Blakes Vorherre, der opmåler verden med en passer. Så bliver Jesus født og lagt på en løbesko (Apostlenes heste, som man sagde, dengang man kun kom frem til fods, som var hans fremmeste transportmiddel).

Og på det tidspunkt er mennesket i Erik Hagens maleri – børnene fra Paradisets Have eller barndommens land – blevet voksne. Jesu tid for 2000 år siden er det bevidste menneskes tid, hvor menneskeheden blev "voksen". Før Kristi fødsel var der ikke skel mellem menneske og natur (undtagen hos jøder, hvor det hed menneske og Gud). Vor kultur i dag er bestemt af menneskers forhold til mennesker, og alle indtryk udefra får først værdi, eftersom de fremmer eller hindrer vort arbejde med vort eget sjæleliv.

I Det nye Testamente kalder Jesus sig selv Menneskesønnen.

I Esbjerg-evangeliet er han som sådan et billede på alt det, det almindelige voksne individ af i dag må forholde sig til i sit liv og tage ansvar for, som man får ansvar for sig selv og sit barn – sin menneskesøn eller -datter. Dette voksenliv udspiller sig i det nutidige bymiljø, som er den kristne verden af i dag. Det kulturelle og det politiske, det personlige og det almene er blot

Fortsættes næste side

Fortsat fra side 7

ingredienser i det spraglede, forvirrede, ulige handlingsforløb, som er tilværelsen...

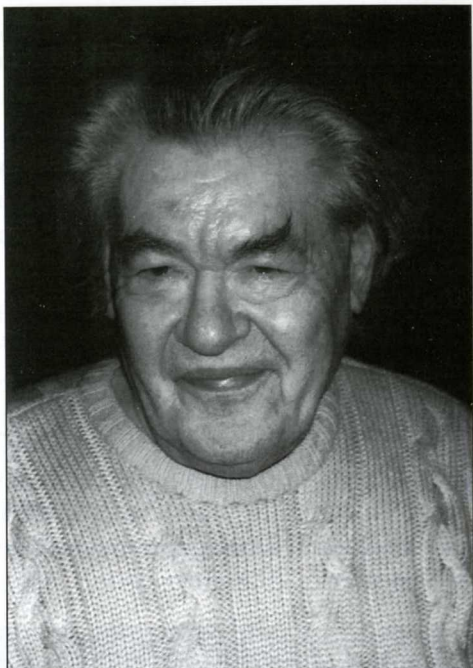
Der er ikke noget nyt i, at kunstnerne maler de bibelske fortællinger ind i den verden og de miljøer, de kender fra deres egen tid..

Kunstforeningen i Vejen har den 23. november en aftentur til Esbjerg, hvor kunstneren Erik Hagens selv vil fortælle om den store udsmykning.

Hans arbejdstegninger 2003-2005 til udsmykningen udstilles på Vejen Bibliotek fra 27. oktober til 29. november.

Erik Hagens ved Esbjerg-evangeliet.

Nikolaus Wehding.

Nikolaus Wehding udstiller i Vejen

Af Poul-Erik Hansen

I over 50 år har Nikolaus Wehding været billedhugger med motiver fra naturen og fra mennesker og dyr.

Hans skulptur "Stående kvinde" fra 1957 til 1958 var et vendepunkt i Nikolaus Wehdings professionelle karriere som billedhugger.

For skulpturen fik han Kunstakademiets lille guldmedalje i en alder af kun 27 år.

I en kronik i Berlingske Tidende den 29. juli 2006 skriver kultursociolog Jean Fischer: "Det er tankevækkende at se, hvem der i 1965 fik Kunstfondens første arbejdslegater.

Af de 200 indstillede kunstnere udvalgte 15.

Det var blandt andre billedkunstnerne Nikolaus Wehding, Per Kirkeby, Arne Haugen Sørensen og Jørgen Haugen Sørensen...

Fortsættes næste side

Fortsat fra side 9

De allerfleste af disse 15 kunstnere har siden været kendte navne...Men der er én af de 15, som er totalt ukendt for de fleste, billedhuggeren Nikolaus Wehding."

Jean Fischer mener, at Nikolaus Wehding er en fremragende kunstner, men at han ved at videreføre arven fra Anna Ancher og fra sin lærer og ven Gottfred Eickhoff, ikke fik den fortjente anerkendelse i årene efter 1965,

I 1969 flyttede Nikolaus Wehding til Rise ved Rødekro.

I mange år må man give kronikøren ret, især set fra København.

Nikolaus Wehding fortjente større anerkendelse.

Men han lod sig som nævnt ikke føre med tidens nonfigurative strømninger.

I 2002 blev han i anledning af sin 70 års-fødselsdag fejret med en stor og imponerende udstilling på kunstmuseet Brundlund Slot i Aabenraa.

Og i foråret i år blev han hyldet med en udstilling i Broager Sparekasses afdeling i Aabenraa, der har en af de fornemme fugleskulpturer på en plads ved banken.

Og pladsen er navngivet efter kunstneren. Den hedder Nikolaus Wehdings Plads.

En sådan ære tilkommer kun de få.

Når man kigger på Nikolaus Wehdings biografi, har der trods alt været flere priser gennem årene og også vægtige værker og udsmykningsopgaver.

Gennem årene har han udstillet på Grønningen, Charlottenborgs efterårsudstilling, Å-udstillingen, Koloristerne og Grænselandsudstillingen samt på udstillinger i Tyskland.

I 1978 udstillede han på Vejen Kunstmuseum.

Ud over arbejdet som billedhugger arbejder han også med billeder i grafik, akvareller og oliemalerier – flere med religiøse motiver.

Han har værker på flere museer blandt andet i Holstebro, Randers, Aabenraa, Tønder, Lemvig og Flensborg.

Nikolaus Wehding om Nikolaus Wehding:

I året 1960 vandt jeg en konkurrence til en udsmykning i Privatbankens hovedsæde i København. Til endevæggen i ekspeditionslokalet huggede jeg et 1,5 meter højt og 7 meter langt rytterrelief. Relieffet blev bygget op som de græske antikke friser med figurer og heste, og her må man sige, at jeg fik brug for alle de ting, jeg havde suget til mig under Aksel Jørgensens forelæsninger om italienske fresker på op til 40 meter.

Hvor vigtigt det var, at begyndelse og ende hænger sammen. Her gælder de samme love som i musikken. Langsom – hurtig osv osv.

Kort sagt skulle man have rytmen i sig.

Alt dette fik jeg som sagt rigeligt brug for i arbejdet med mit relief i banken.

Det skulle være lykkedes ganske godt, sagde man. Jeg er tilbøjelig til at give dem ret!!

Nok skal man i så store arbejder have visse faste punkter at arbejde ud fra, men for mit vedkommende kun som model – som et udgangspunkt.

Derefter gælder det om at bruge sin rytmiske sans og arbejde frit og selv fornemme, hvornår man har nået det ønskede.

Deri bestod og består kunsten for en billedhugger.

Mine skulpturer er altid frit men fast bygget op og dermed også mere avancerede, end mange tror. Derfor forstår jeg ikke den meget snak om nutidig og moderne kunst.

AL GOD KUNST KAN ALDRIG BLIVE UMODERNE!!!

Tanker i forbindelse med en udstilling:

Efterhånden som tiden går, tænker jeg mere og mere tilbage på min barndom. Den var barsk. Krig, død og ulykke. Man var i det hele taget slet ikke sikker på at overleve.

Tiden var en anden dengang, og så meget fandt sted, som i dag ville være ganske ulovligt. Dette medførte meget had og ondskab, som så til gengæld måske bevirkede, at man voksede sig stærkere for overhovedet at overleve.

For overleve skulle man!

Og så var der jo heldigvis også en anden verden. Kunstens og poesiens!

Den verden måtte man selv sørge for. Og det gjorde man så efter bedste evne. Kort sagt søgte man ad denne vej at få rede på sig selv og omgivelserne i en barsk og kaotisk tid.

Beskæftiger man sig med kunst, er man nødt til at bruge alle sine sanser for at give et nuanceret billede af tilværelsen. Den tilværelse, som mange af nutidens kunstnere efter min mening beskriver alt for ensidigt og liden-skabsløst. DETTE KUNNE ALDRIG BLIVE MIN VEJ.

Som nævnt utallige gange, startede min karriere som håndværksmaler. Altså den karriere, som jeg drømte om, medens jeg malede den ene dør efter den anden.

Uddannelsen som håndværksmaler var nødvendig rent pengemæssigt.

Arbejdet blev udført uden begejstring – mildest talt. Og det var så det.

Og så går vi tilbage til kunsten og poesien.

Den poesi, der feks kunne være at se duggen hænge som diamanter i spindelvævene, når man cyklede på arbejde tidligt en morgen. Ofte mange kilometer.

Sådan en oplevelse sammen med så mange andre var det for mig ganske nødvendigt at fastholde for senere hen og oftest samme dag/aften at udtrykke rent billedmæssigt.

Ikke alle udtrykkene fra dengang blev dog til billeder med det samme.

Men de blev husket og fastholdt. Feks er billederne Skøjteløb, børn med lanterne på Lindbjerg, Stynede piletræer i udkanten af Aabenraa samt Blomstrende Pæretræ alle hentet frem af erindringen på mine gamle dage. Og således er vi tilbage ved begyndelsen af min beretning:

Eferhånden som tiden går, tænker jeg mere og mere tilbage på min barndom og tidligste ungdom og husker så vidt muligt kun de bedste oplevelser fra dengang.

/Nikolaus (Nicolaus) Wehding

Landskabets tragedie

Caspar David Friedrich er det uudgrundeliges æstet, svensk undersøgt af fødsel, tysker af sind, uddannet i Danmark.

Hans værker kan ses på stor udstilling i Hamburg

Af Per Nyholm

Man står måbende tilbage. Dette er maleri som ingensinde tidligere. Dermed siges ikke, at det er sublimt, kun at det er enestående.

Andre har forsøgt at gøre det efter, men uden held. Caspar David Friedrich, svensk - af fødsel, tysk af sind og uddannet på akademiet i København, har ikke sin lige.

Hvor andre kunstnere kan virke støjende, synes Friedrichs budskab at være, at han intet budskab har.

Efter sin død var han i lange tider den glemte eller oversete maler. Så genvandt kunstverdenen sin sans for det inderlige, for tænksomheden, for samtalen uden ord - og Friedrich vendte tilbage i triumf.

I 1974 så man ham i Hamburg og Dresden i 200-året for hans fødsel. Det var store og gode begivenheder, men måske virkede de lidt som pligtøvelser.

Nu kan man møde Friedrich i Essen, på en sensationel udstilling, der om føje tid fortsætter til Kunsthalle i Hamburg.

Vindens susen

Der tales i indviende kredse om Caspar David Friedrich som romantiker. Det er han også, men han slår mig desuden som mystiker, som en profet i ismarken, i Bøhmens bjerge og på Østersøens tågede strande.

Profeter formodes at meddele sig. Taler Friedrich til os? Diskuterer han med os, eller diskuterer han med sig selv? Det er denne repræsentative udstillings store spørgsmål - repræsentativ derved, at man står over for næsten 100 malerier og langt flere tegninger af en mester midt i sceneskiftet mellem den oplyste og den romantiske verden.

Et af disse malerier viser kunstneren og hans elskede i stavnen på et skib,

Fortsat fra side 13

som over en stille, svagt rødmeende sø nærmer sig en fantasiby, hvis tårne og spir svinder i den nedgående sol. De to sidder hånd i hånd med ryggen til publikum, de er i deres egen verden, de udveksler ikke et ord, det er ikke nødvendigt. Allerhøjest hører man vindens susen i sejlene og vandets sukken om skibssiden. Der er i Caspar David Friedrichs billeder en skønhed og en tavshed, som gør, at betragteren ikke alene spiler øjnene op, men også spidser øren.

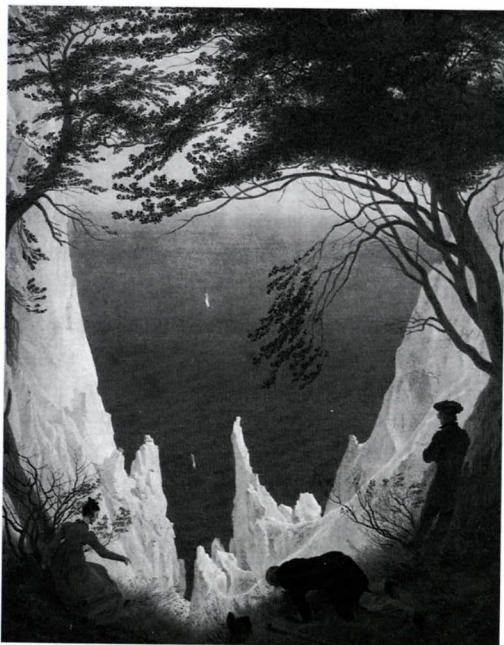
Langt over 200 år er gået, siden Friedrich lod sig indskrive på akademiet i København, dengang Nordeuropas førende, for sådan skulle det være ifølge kongen eller rettere hans rådgivere, og dertil blev pengene fundet.

Ordentlig kunst var aldrig demokratisk. Den krævede og kræver mæcener, men det er en anden snak. Fra 1794 til 1798 lod Friedrich sig undervise af klassicisten Abildgaard, af Lorentzen og af portrætmaleren Jens Juel. Finere kunne det ikke blive i Danmark. At han slap fra Charlottenborg med sin tyske kunstnersjæl i behold ligner et mirakel. Med den danske guldalder har han intet at gøre. Han er en anelse for tidlig, men vigtigere er nok, at Guldalderens nærvær og rødkindede robusthed slet ikke appellerede til Friedrich. Hvad han lærte i Danmark - ud over teknikken, som er fuldkommen - står hen i de tåger, der skulle blive hans speciale.

Trymkket

Caspar David er det sjette af sæbesyderen Adolph Gottlieb Friedrichs 10 børn med hustruen Sophia Dorothea. Han kommer til verden i det svenske Greifswald på Rügen det samme år, som Goethe udsender Den unge Werthers lidelser. Syv år senere offentliggør Kant i Königsberg sin Kritik af den rene fornuft. I 1782 følger uropførelsen af Schillers Sturm und Drang-drama, Røverne.

Det er i dette Europa med begyndende romanticisme og vigende rationalitet, at Caspar David vokser op. Det er ingen nem barndom. Moderen dør i 1781, en søster året efter. I 1787 omkommer en elsket storebroder, Johann Christoffer,

*Kridtklinter på Rügen,
ca. 1818, 90,5x71 cm.*

idet han redder Caspar David, som under skøjteløb er gået gennem isen. I 1791 dør endnu en søster.

Det er således en trykket ungersvend, der 20 år gammel gør sin entré i Syvende Christians København for fire år senere at vende tilbage til et Tyskland, som Napoleon nu skal lave kraftigt om på.

Gerhard von Kügelgen maler Friedrich omkring 1807. Han sidder i sin grønne kunstnerkappe med det hvide halsbind. Ansigtet er skarpt modelleret med fremadrettet gyldent hår og vældige kindbarter, hagen viger en anelse, næsen og læberne er fyldige, øjnene vemodigt stirrende. Man fornemmer et søgende, ensomt temperament.

Melankolikeren

Friedrich slår sig ned i Dresden, men han glemmer ikke Østersøen. En søn opkalder han ærbødigt efter sin første suveræn, den svenske kong Gustav Adolf. Johan Ludwig Lund og nordmanden J.C. Dahl slutter sig til ham i Sachsen.

Andre kammerater fra København passerer, og det bliver til en slags guldalder, en meget tysk guldalder med kirkeruiner, nåletræer, skibe, der er skruet ned i isen, og mennesker, der står som fortabte i den kolossale na-

tur. Danmark er det bestemt ikke. Sindet og disciplinen har været en anden, myterne andre. Der er i Friedrich en melankoli, som gør, at mange fagfolk anser ham for depressiv. Velsagtens tæller det også, at Friedrich aldrig oplevede Syden, dens lys, dens intimitet, dens klarhed og munterhed.

Han træder ind i de fornemste akademier, han maler til zarere, konger og fyrster. Til hans venner hører Goethe og Heinrich von Kleist, der begår selvmord i 1811.

Midt i denne hurlumhej forbliver Friedrich sig selv, en anelse fraværende, svævende over vandene som hans berømte tre kvinder, der fra en stenknold betragter månens

Vandrerer over tågehaven,
1818, 94,8x74,8 cm.

Fortsættes næste side

Fortsat fra side 15

opgang over Østersøen. Et selvportræt viser ham med en klud over højre øje. Melankolikeren Caspar David Friedrich så meget, men ønskede ikke at se alt.

Dyrkede han sin melankoli? Velsagtens. Led han af depressioner? Måske.

Friedrichs vidunderligt smukke figurer stirrer fortabt ud i vidunderligt smukke, nogle gange også farlige landskaber, som endnu ikke er kommet under plov eller i anden henseende nyttiggjort. Kvinder eller mænd, de vender næsten alle ryggen til publikum.

Eckersberg og hans elever er reportere, Friedrich filosoferer. Der er intet filosofisk i Eckersbergs mariner og romerske prospekter. Dem kan man bygge skibe og huse efter, de er en besvaret glæde. Friedrich efterlader hele tiden spørgsmålet: Hvad foregår her og hvorfor?

Hvad foregår inde i hovedet på den krøltoppede unge mand, der står på en klippespids iført sort frakke og sorte bukser og stirrer ud over et bjergparti svøbt i tåger og sne? Hvad sker inde i hans elegant langlemmede dame - på ny med ryggen til betragteren - som har taget ophold i et ellers mennesketomt landskab, rødmende under den synkende sol? To mænd og en kvinde, hun i fornem rød dragt, besøger Rügen. Kridtklinterne og den bagvedliggende Østersø virker overvældende, personerne forsvinder. I romantikkens ånd tænker man over livet og døden, over naturens almagt.

Der er en fortabthed og en uendelighed i disse malerier. Friedrich antyder og lokker, men giver ingen svar. Som tilskuer føler man sig på Herrens mark.

Dette er ikke godmodig dansk guldalder, dette er tyske trængsler, tysk vemod, tysk sjæl.

Tragedien

Friedrichs fantasier er ikke frit opfundne. Han studerer naturen og landskabet. Han vandrer på østersøkysten, i Harzen og i Riesengebirge. Han kender de landskaber, som han omdigter i sit atelier. I den henseende er han ægte, samtidig med at han tillader sig en kunstnerisk frihed, som Eckersberg fandt utidig. De napoleonske krige skyller hen over Tyskland uden at sætte sig spor i Friedrichs kunst. Han er ingen Goya, hans pensler kender ingen ondskab, ingen heksesabbat, ingen maroderende landsoldater. Midt i Europas rædsel forbliver Friedrich det uudgrundeliges æstet.

Danskerne glemmer ikke deres begavede tysk-svenske elev. Filosofen Frederik Sibbern opsøger Friedrich i 1813. Seks år senere får han besøg af prins Christian Frederik, den senere Ottende Christian. Friedrich er berømt, hans billeder udstilles fra Danzig til Bremen og videre til København. Blandt hans

gæster er den franske billedhugger David d'Angers, der skriver om sin vært, at han er »den eneste landskabsmaler, der kan røre alle min sjæls kræfter, denne kunstner, der har skabt en helt ny retning, landskabets tragedie«.

Caspar David Friedrich står ved indgangen til Biedermeier-tiden og dermed til Vormärtz, dette tyske begreb, der peger frem mod revolutionen, mod Tysklands samling, mod det moderne og det onde. Fornemmede Friedrich det forestående? Næppe. Som andre kunstnere følte han det pres, magthaverne lagde på deres borgere efter Napoleons forvisning til Sydatlanten, men han blev ladt i fred.

Hans billeder råbte ikke op og stillede ingen næsvisе spørgsmål. Efter sin død i 1840 blev han glemt. Det underliggende budskab fattede man først langt senere - at stilheden ikke kunne holde, at idyllen ville blive brudt, at uforpligtende æstetik ikke er nok.

Fakta: Romantikken

Egentlig en tysk livsopfattelse, som fik stor betydning for europæisk-amerikansk kunst og litteratur i første halvdel af det 19. århundrede, i Danmark repræsenteret ved bl.a. Henrik Steffens og Adam Oehlenschläger.

Romantikerne sværmede for den enkelte og for naturen, de var drømmere og mystikere og ofte optaget af nationen på bekostning af staten og blev følgelig betragtet med skepsis af det zaristiske Rusland og det habsburgske Østrig. Blandt romantikkens førende kunstnere er digtere som Schiller, Byron, Pusjkin, Petöfi, Mickiewicz og Thoreau, komponister som Chopin, Schuman og Wagner samt malere som Friedrich, Turner og Constable.

Per Nyholm har tidligere haft ovenstående artikel i Morgenavisen Jyllands-Posten.

Per Nyholm er uddannet på Vejen Folkeblad i 1960 til 1961. Han sad i styrelsen i repræsentantskabet på Askov Højskole indtil 2005. I efteråret 2005 udgav han bogen "Danmark – en rejse i den danske erindring", som diskuterer kunst, kultur, historie, landskaber og mennesker i blandt andet Sydjylland og Vejen. Han har været Jyllands-Postens korrespondent i London, Centraleuropa og Balkan og har boet i Rom siden 1996.

Caspar David Friedrich:

Tysk romantisk maleris centrale kunstner

Fra midten af oktober til sidst i januar har man på Kunsthalle i Hamburg en meget omfattende udstilling af Friedrichs kunst, 70 malerier og mere end 120 arbejder på papir.

Udstillingen, der har været vist i Essen, er blevet rost til skyerne, se blandt andet Weekendavisen den 23. juni 2006 og Kristeligt Dagblad den 9. august.

Friedrich, født som svensk statsborger og uddannet i København, er ubetinget den største maler fra romantikken. Ikke blot i Tyskland, men i hele Nordeuropa.

Det er ikke "hygge" som i dansk Guldalderkunst. Men derimod naturens storhed og "hiin Einzelte", der er hans gennemgående motiv.

Når en sådan oplevelse er inden for rækkevidde, bør man gribe til!

Derfor har kunstforeningerne i Esbjerg, Ribe, Varde og Vejen samt Sydvestjysk Folkeuniversitet gået sammen om først en Friedrichforelæsning og derefter et besøg på udstillingen i Hamburg.

Men man kan naturligvis deltage i forelæsningen uden forpligtelse til at tage med til udstillingen – og omvendt.

Foredraget bliver lørdag den 13. januar kl. 14 til 17 over emnet "Hovedtemaer i Friedrichs kunst" ved mag.art. Mette Smed, Aarhus.

Det holdes på SDU, Niels Bohrs Vej 9, Esbjerg.

Prisen for foredraget incl. kaffe er kr. 125.00

Udflugten til Hamburg afholdes den 20. januar med afgang fra Vejen Banegård kl. 7.30.

Afgange fra Esbjerg og Ribe kan oplyses.

Vi er i Hamburg ca. kl. 12.00. Der bliver fire timer til at se på Friedrichs arbejder – og eventuelt andet i Kunsthalle.

16.30 køres fra Hamburg. Der er indlagt et måltid mad på hjemturen. Ankomst til Vejen kl. 21.00

Pris for turen til Hamburg incl. aftenmåltid og entre kr. 475,00.

Tilmelding til Sydjysk Folkeuniversitet tlf. 65 50 41 03 eller mail: fu@fue.sdu.dk – senest den 3. januar.

Årets julekalender med værker af Susanne Whittingham

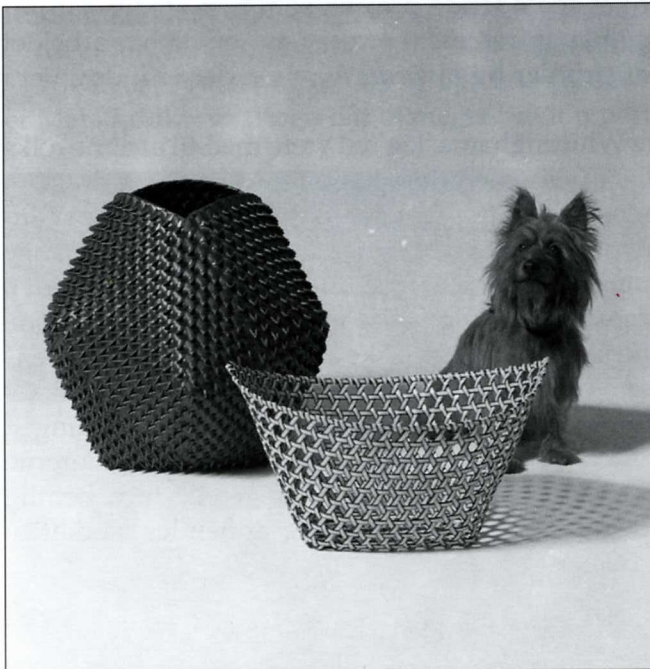
Af Teresa Nielsen

Tilbage i sensommeren 2002 sad der til open-by-night én på Museumspladsen og flettede. Helt uventet var hendes arbejdsmateriale det ofte udskældte plastikpakkeband, som næsten ikke er til at bryde op. Hendes navn er Susanne Whittingham (født 1946), og hun er helt autodidakt – det vil sige selvlært – i sin nicheproduktion i fletværkets verden.

Susanne Whittingham fortæller, at det startede med en interesse for at folde papir. Fra det japanske origami bevægede hun sig ind i de teknikker, der benyttes til birkebarksfletning, men papiret var skrøbeligt at arbejde med. En dag kom hendes kæreste hjem med nogle stykker pakkband. De blev begyndelsen til en lang og på ingen måde afsluttet udforskning af materialets muligheder. Udvalgte 'smagsprøver' har man længe kunnet se i Vejen Kunstmuseums publikumsrum midt mellem særudstillingssalene. Ovenpå reolen

står dér en stor kurveform, en skraldespand ved computerbordet og to solide siddepuder på gulvet ved siden af bænken. De to er skabt på specialbestilling.

Nu har Susanne Whittingham sagt ja til at fylde Vejen Kunstmuseums 12. 'julekalenderudstilling' med start den 1. december 2006. Hun leger med vilde planer om flettede søjler (nogle med lys i), og små rum, der bygges op med det flettede pakkband som rumdeler

Fortsat fra side 19

– lad os se, hvilke vinkler, der nu bliver lagt på den tredimensionelle form.

Traditionen tro handler julekalenderen om noget helt andet end julemånedens nisser og gran. Der er sat fokus på børns møde med kunsten og i særdeleshed museets specialområde: skulptur. Udstillingen tager form i løbet af december måned, og står først fuldt færdig fra anden juledag. Udvalgte værker er gemt i 24 kasser, der gradvist åbnes hver formiddag i løbet af hverdagene i december sammen med de børnehaver/skoleklasser, der på forhånd har tilmeldt sig. Det drejer sig om 800-1000 børn, der kommer til udstillingen for at se og fordybe sig i en sanseåbnende verden.

I billedhugger Niels Hansen Jacobsens ånd udforsker Susanne Whittingham på helt uventet vis materialernes muligheder. Han gik som selvlært til keramikken og aflurede den nogle uforudsigelige muligheder. På samme måde har Susanne Whittingham afluret sit helt eget materiale – det ellers ucharmerende plastpakkebånd - nogle muligheder, som ingen anden har haft øje for. Udenfor institutionelle rammer har hendes afsøgninger over en årrække udviklet sig fra primitive kurveformer til skulpturelle elementer bl.a. i samspil med billedkunstner Annette Holdensen.

Tilbage i 2002 var Susanne Whittingham bosat i Assens. I mellemtiden har hun en kort tid været bosat i København, men vendte tilbage til Fyn, hvor hun befinder sig godt i sin lejlighed i Vollsrose. Det multikulturelle miljø inspirerede hende til et spændende projekt, som hun stadig har lidt i gang. Hun vendte tilbage til papiret, mere præcist aviser, og har arbejdet med fletværk bestående af strimler fra alverdens aviser, der er indsamlet i lokalområdet.

Det er håbet, at Susanne Whittinghams 'leg' vil være med til at åbne folks øjne for form og materiale. I den anledning ønsker museet at inddrage et par lærere, der har påtaget sig at sætte 'matematik-ord' på Susanne Whittinghams værker. Selv hævder hun at være 'umatematisk'. Som hos mange billedhuggere opstår formen direkte mellem hænderne, mens hun arbejder, men samtidig er de færdige former fyldt med matematik og spændende synsoplevelser i samme ånd som Eschers grafiske arbejder. Springer kurvens sort-hvide-grå mønster frem eller tilbage? Det er ikke til at se, men pakkebåndet snor sig til former, der kan fortælle om matematiske beregninger. Susanne Whittingham er med på idéen, og i fællesskab vil hun og lærerne udarbejde et materiale, der kan bruges under udstillingen og forhåbentlig efterfølgende, hvis der kan skabes en studiesamling af hendes værker til brug i undervisningsforløb.

Wivex i Vejen

Wivex var en tidligere restaurant i Tivolis facadebygning ved Vesterbrogade.

Restauranten blev grundlagt i 1890 som restaurant Wivel af Carl Wivel (1844-1922) og efter en tilbygning mod Bernstorffsgade i 1912 blev restauranten et fashionabelt mødested.

I 1916 trak Carl Wivel sig tilbage, og i 1931 ændrede restauranten navn til Wivex.

I 1930'erne til 1950'erne transmitterede radioen middagskoncerter fra Wivex med blandt andre Teddy Petersens orkester, men i 1960'erne var tiden løbet fra stedet, som blev lukket og nedrevet. Musikken lever dog videre.

Fredag den 26. januar er der koncert med Wivex-musik på Vejen Kunstmuseum.

Repertoiret bliver denne aften musik af bl.a. Beethoven, Mozart, Händel og operettemusik fra Flagermusen, Den glade enke og wienervalse, ungarsk musik og toner fra Kaj Normann Andersen.

Det er Mats Rudklints trio, der spiller. Den består af tre generationer af musikere.

Per K. Hansen, kontrabas 64 år. Søren S. Larsen, violin 24 år og Mats Rudklint, klaver 44 år.

De er alle tre uddannede på musikkonservatorier.

Trioen er femten år gammel og den eneste, der har været med i alle årene er Mats Rudklint. Trioen har et meget bredt repertoire.

Mats Rudklints Trio.

Generalforsamling i kunstforeningen

Kunstforeningen for Vejen og Omegn afholdt sin årlige generalforsamling den 14. september med Henning Ranum som dirigent og i år med endnu en fin musikalsk afslutning. Det var Helene Bak fra Ribe, der spillede jazz-inspirationer.

Valg

Nyvalgt til bestyrelsen blev Tove Hyldegaard og Tove Stubbe. Frode Bertelsen blev genvalgt til bestyrelsen.

Som suppleanter valgtes Vibeke Haarby og Jens Kjær Larsen.

Revisor er Jan K. Jepsen med Elsebeth Boysen som revisorsuppleant.

Annette Houborg og Karin Schultz udtrådte af bestyrelsen og fik som tak for deres store indsats i bestyrelsen en boggave og en flaske vin.

Vindere

Følgende vandt i lodtrækningen blandt alle medlemmer:

Vita B. Nielsen, Annette Bindeballe, Rigmor Frandsen, Ann Nissen, Hans Oxlund, Gudrun Winther, Lene Nielsen Nordby og Knud Jørgensen.

Kontingent

Generalforsamlingen vedtog at fortsætte med samme kontingent som i den forløbne sæson. 175 kr. for enlige og 275 kr. for to på samme adresse.

Tid og sted

Tirsdag den 24. oktober kl. 19.30:

Kunsthistoriker Nina Dahlmann Olsen : Arkitekten Ivar Bentsen.
Entré kr. 35,00 for medlemmer. Øvrige kr. 50,00.

Torsdag den 2. november kl. 19.30:

Arkitekt Steffen Søndergaard: Bygmester Peder Holden Hansen.
Entré kr. 35,00 for medlemmer. Øvrige kr. 50,00.

Tirsdag den 7. november kl. 19.30:

Arkitekt Thomas Bo Jensen: Arkitekten P.V. Jensen-Klint. Entré kr. 35,00 for medlemmer. Øvrige kr. 50,00.

Torsdag den 9. november kl. 19.30:

Forfatteren Tom Buk-Swienty: Den ideelle amerikaner – Om fotografen Jacob A. Riis fra Ribe. Entré kr. 50,00. For medlemmer af kunstforeningen kr. 35,00.

Tirsdag den 14. november kl. 19.30:

Arkitekt Anker Ravn Knudsen: Arkitekten L. P. Aakjær. Entré kr. 35,00 for medlemmer. Øvrige kr. 50,00.

Alle ovenstående foredrag er arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet i Vejen.

Torsdag den 23. november kl. 18.30:

Aftentur til CVU i Esbjerg. Kunstneren Erik Hagens vil fortælle om sin store udsmykning Esbjerg-evangeliet. Der serveres kaffe med brød. Tilmelding ved indbetaling til foreningens konto i BG-Bank: 96728715633851 senest den 15. november. Ved overtegning gives besked. Tilmeldingen er bindende. Pris for medlemmer kr. 110,00. For øvrige kr. 140,00.

Fredag den 26. januar kl. 19.30:

Wiwex-koncert. Mats Rudklints trio spiller på Vejen Kunstmuseum. Entre kr. 100,00 for medlemmer – For øvrige kr. 125,00. Entreen er inklusiv en mindre servering.

Fortsættes næste side

Udstillinger på Vejen Bibliotek arrangeret af Kunstforeningen for Vejen og Omegn i samarbejde med biblioteket. Ved arrangementer kan udstillingsrummet kortvarigt være lukket.

Udstillingerne kan ses i bibliotekets åbningstid mandag til fredag kl. 10 til 18 og lørdag kl. 10 til 12.30

27. oktober til 29. november:

Erik Hagens – Arbejdstegninger til den store udsmykning: Esbjergevangeliet på CVU i Esbjerg 2003-2005.

6. januar til 8. februar 2007:

Nikolaus Wehding – Skulpturer og billeder

Udstillinger på Vejen Kunstmuseum:

Indtil den 19. november vises udstillingen BEDRE BYGGESKIK og meget, meget mere – Huse i den nye Vejen Kommune.

Fra 1. december åbnes årets julekalenderudstilling,

der i år er lavet af kunstneren Susanne Wittingham. Udstillingen kan ses til den 11. februar 2007.

VEJEN KUNST MUSEUM

Østergade 4 - 6600 Vejen

Tlf. 75 36 04 82

E-mail: museum@vejenkommune.dk

Museets åbningstider:

Tirsdag-fredag kl. 10.00-16.00

Lørdag-søndag kl. 11.00-17.00

Mandag lukket - Fri entré

**MEDLEMSBLAD for
Museums- og kunstforeningen
for Vejen og omegn**

Redaktion:

Poul-Erik Hansen (ansvarshavende),
Badstuegade 6, 6100 Haderslev.
Tlf. 21 26 57 80

Bladets red. modtager gerne stof
fra foreningens medlemmer.

Artikler dækker ikke nødvendigvis
kunstforeningens synspunkter.